

Решения на Съда

по дела C-163/24 | Statul Român — Ministerul Finanțelor Publice и Curtea de Apel București и C-293/24 | Ferreira da Silva e Brito и др.

ПРЕССЪОБЩЕНИЕ № 120/26

Люксембург, 8 септември 2026 г.

Отговорност за нарушение на правото на Съюза: Съдът уточнява условията, при които правен субект може да получи обезщетение вследствие на съдебно решение, което противоречи на правото на Съюза

Той потвърждава по-специално, че нарушената норма трябва да предоставя права на частноправните субекти и че виновният пропуск на националната юрисдикция да отправи запитване до Съда за тълкуването на тази норма може да допринесе за установяване на отговорността

В две решения, постановени днес, Съдът развива своята съдебна практика за отговорността на държавите членки за нарушения на правото на Съюза, извършени от национална юрисдикция, действаща като последна инстанция, като уточнява ролята, която има неизпълнението на задължението за отправяне на преюдициално запитване. Така той посочва, по румънско дело, че такава отговорност може да се ангажира само ако неизпълнението на задължението за отправяне на преюдициално запитване е съпътствано от неизпълнение на друга норма от правото на Съюза, която има за цел да се предоставят права на частноправните субекти. Случаят обаче не е такъв, тъй като съответните норми във връзка с точното определяне на земеделските площи преследват целта от висш обществен интерес за защита на финансовите интереси на Съюза. По португалско дело разглежданите норми, които са били неправилно приложени в решение на върховен съд от 2009 г., действително имат такава цел, тъй като те защитават работниците и служителите при прехвърляне на предприятие. Съдът посочва, че запитващата юрисдикция трябва да провери дали това съдебно решение представлява достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза, което е едно от условията за прилагане на отговорността на държава членка за нарушение на посоченото право от една от нейните юрисдикции, произнасящи се като последна инстанция. Той все пак подчертава някои обстоятелства, които определя като основни за тази проверка, като приема, че това условие действително е изпълнено в главното производство.

По дело C-163/24 румънски земеделски производител заявява през 2007 г. селскостопанска помощ за площ от 264,71 ha. След проверка компетентният румънски орган приема, че действително допустимата площ е само 180,62 ha и отхвърля заявлението му. Жалбите срещу това решение са отхвърлени, като през 2012 г. Апелативен съд Букурещ отказва да отправи до Съда запитване, за да получи тълкуване на Регламента относно интегрираната система за администриране и контрол на селскостопанските помощи¹. Тогава земеделският производител предявява иск за установяване на отговорността на румънската държава за нарушение на правото на Съюза. След подадена жалба същият Апелативен съд Букурещ в крайна сметка отправя запитване до Съда, по-специално с въпроса дали първоначалният отказ да се отправи преюдициално запитване позволява да се ангажира отговорността на румънската държава.

По дело C-293/24, служители на португалската авиокомпания Air Atlantis, уволнени при прекратяването на това дружество през 1993 г., твърдят, че в рамките на „прехвърлянето на стопанска дейност“ по смисъла на Директивата за прехвърлянето на предприятия² Transportes Aéreos Portugueses е поело част от дейността му. Поради това те

искат да бъдат възстановени на работа в него. През 2009 г. португалският Върховен съд отказва да отправи до Съда преюдициален въпрос относно понятието „прехвърляне на стопанска дейност“, след което потвърждава отхвърлянето от долустоящите португалски юрисдикции на жалбата на служителите. След това служителите предявяват пред Гражданско отделение Лисабон иск за установяване на отговорността на португалската държава за нарушение на правото на Съюза, за което носи отговорност Върховният съд. След като този първоинстанционен съд отправя преюдициално запитване до Съда, през 2015 г. последният постановява, от една страна, че в случая действително е извършено прехвърляне на предприятие и от друга страна, че Върховният съд е трябвало да отправи преюдициално запитване³. Въпреки това съдебно решение португалските съдилища отхвърлят по същество иска на служителите по-специално с мотива, че в решението си Съдът се е основал на съдебна практика относно понятието „прехвърляне на стопанска дейност“, постановена след решението на португалския Върховен съд от 2009 г. След подадена извънредна ревизионна жалба и Върховният съд в крайна сметка сезира Съда, за да се установи дали становището, което е възприел през 2009 г., представлява достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза, позволяващо да се ангажира отговорността на португалската държава.

По отношение на условията за ангажиране на отговорността на държава членка за нарушение на правото на Съюза Съдът припомня, че частноправните субекти, които твърдят, че са претърпели вреди, имат право на обезщетение, когато са изпълнени три кумулативни условия: предмет на нарушената правна норма на Съюза трябва да е предоставянето на права на частноправните субекти, нарушението на тази норма трябва да е достатъчно съществено и трябва да съществува пряка причинно-следствена връзка между нарушението и претърпаната вреда. Този принцип се прилага и когато нарушението произтича от решение, постановено от юрисдикция, чиито решения не подлежат на обжалване съгласно националното право.

Ето защо по дело C-163/24 Съдът отбелязва, че в случаите на неизпълнение на задължението за отправяне на преюдициално запитване, отговорността на държава членка може да се ангажира само **ако това неизпълнение е съпътствано и от неспазване на друга норма от правото на Съюза, която има за цел да се предоставят права на частноправните субекти. Всъщност неизпълнението на това задължение за отправяне на преюдициално запитване само по себе си не е достатъчно, за да се ангажира отговорността на държава членка.** В случая обаче, от една страна, разглежданата разпоредба от регламента относно интегрираната система за администриране и контрол на земеделските помощи не предоставя никакво право на земеделски стопанин, поискал селскостопанска помощ, тъй като тази разпоредба има за цел единствено да защити финансовите интереси на Съюза. От друга страна, условията, при които е действал съответният румънски земеделски производител, не му позволяват да се позове на разпоредба от правото на Съюза, съдържаща се в друг регламент, който урежда хипотезата на извинима грешка.

По дело C-293/24 Съдът констатира, че съответните разпоредби на Директивата за прехвърлянето на предприятия действително имат за цел да предоставят права на частноправните субекти, така че първото условие за ангажиране на отговорността на португалската държава поради решението на Върховния съд от 2009 г. наистина е изпълнено. Що се отнася до второто условие, свързано с наличието на достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза от съответната юрисдикция, Съдът отбелязва три обстоятелства, които квалифицира като основни. Така, първо, той констатира, че разрешението, възприето в решението му от 2015 г., вече е произтичало от съдебната практика, предхождаща решението за отказ от 2009 г. на португалския Върховен съд, като последното е опорочено от съчетание от грешки при тълкуването на правото на Съюза. Второ, показателно за наличието на достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза в случая е и обстоятелството, че португалският Върховен съд се е отклонил от указанията, които са произтичали от съдебната практика, предхождаща това решение от 2009 г., без да отправи преюдициално запитване до Съда въпреки задължението си в това отношение. Трето, този Върховен съд не е можел да не знае, че съответствието с правото на Съюза на възприетия от него методологичен подход в това решение е било конкретно в основата на висящо пред Съда преюдициално запитване по това време, което е от естество да докаже неизвинимия характер на нарушението на посоченото право, допуснато от тази национална юрисдикция. С оглед на тези отделни обстоятелства **така решението от 2009 г. изглежда опорочено от достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза, което обаче запитващата юрисдикция следва да провери, също както и причинно-следствената връзка между това нарушение и вредите, поправянето на които е поискано от бившите служители на Air Atlantis в главното производство.**

ЗАБЕЛЕЖКА: Преюдициалното запитване позволява на юрисдикциите на държавите членки в рамките на отнесен до тях спор да се обърнат към Съда на Европейския съюз с въпрос за тълкуването на правото на Съюза или за валидността на акт на Съюза.

Общият съд е компетентен да разглежда преюдициални запитвания, които попадат изключително в обхвата на: 1) общата система на данъка върху добавената стойност (ДДС), 2) акцизите, 3) Митническия кодекс, 4) тарифното класиране на стоките в Комбинираната номенклатура, 5) обезщетяването и оказването на помощ на пътниците при отказан достъп на борда или при закъснение или отмяна на транспортни услуги или 6) системата за търговия с квоти за емисии на парникови газове. Съдът е компетентен да разглежда всички останали преюдициални запитвания.

Нито Съдът, нито Общият съд постановяват решение по спора на национално равнище. Националната юрисдикция трябва да се произнесе по делото в съответствие с решението на Съда или на Общия съд. Това решение обвързва по същия начин останалите национални юрисдикции, когато са сезирани с подобен въпрос.

Неофициален документ за медиите, който не обвързва Съда. Изложението на фактите и на правната уредба се отнася до съответния момент и се основава на преписките по делата.

Пълният текст и евентуално резюмето на съдебните решения ([C-163/24](#) и [C-293/24](#)) се публикуват на уебсайта CURIA в деня на обявяването.

За допълнителна информация се свържете с Илияна Пальова ☎ (+352) 4303 4293.

Кадри от обявяването на решението могат да се намерят на „[Curia Web TV](#)“ и „[European Broadcasting Service](#)“ ☎ (+32) 2 2964106.

За допълнителна информация, на „[Curia Web TV](#)“ е достъпно и видео, представящо това решение.

Поддържайте връзка!

¹ [Регламент \(ЕО\) № 796/2004](#) на Комисията от 21 април 2004 година за определяне на подробни правила за прилагане на интегрираната система за администриране и контрол, крътосано спазване и модулация, предвидени в Регламент (ЕО) № 1782/2003 на Съвета относно установяване на общи правила за схеми за директно подпомагане в рамките на Общата селскостопанска политика и за установяване на някои схеми за подпомагане на земеделски производители.

² [Директива 77/187/ЕИО](#) на Съвета от 14 февруари 1977 година относно сближаването на законодателствата на държавите членки във връзка с гарантирането на правата на работниците и служителите при прехвърляне на предприятия, стопански дейности или части от предприятия или стопански дейности.

³ Решение на Съда от 9 септември 2015 г., Ferreira da Silva e Brito и др., [C-160/14](#) (вж. също прессъобщение [96/15](#)).